

Ibenholtshøvlen

Spørgsmål: Hvilken sammenhæng er der mellem flyvemyrer, Idi Amin, ulandskvinder, toldmure, afrikansk nat, håndværktøj, donorstyret ngo-politik og regnskovstræ?

Svar: Der er ingen sammenhæng.

Alligevel er begreberne tæt forbundne i genstanden lige foran mig: En snedkers gammeldags høvl udført i funklende, sort ibenholt. Den er 30 cm lang, tung og skulpturel. Et klodset, håndmedet skær holdes på plads af et præcist forarbejdet træstykke. En firkantet gennemskæring i høvlens forreste del giver plads til flyvende høvlspåner.

Nå ja, måske er det med ibenholt en tilsnigelse. Som årene er gået er træet blevet mindre og mindre dybsort. Måske er værktøjet bare lavet af almindeligt *hardwood* og bedragerisk poleret op med sort skosvæerte.

*

Jeg købte høvlen i Uganda i 1986. Der var kun gået et par år siden Musevenis hær havde indtaget Kampala og vundet en langvarig borgerkrig.

Under Idi Amin og borgerkrigen havde min organisation, Mellemføleligt Samvirke (MS) lukket og slukket for sit frivilligprogram. I 1985 blev det genåbnet i en udviklingspolitisk moderniseret udgave. Vi var nu på udkig efter *partnere* i et program som ambitiøst ønskede at sikre en *bæredygtig udvikling* gennem et tæt samarbejde med lokale, folkelige organisationer. Målet var desuden at støtte aktiviteter der fremmede MS' (og Danidas) idéer om et godt samfund.

Sammen med MS' specialist i *kønsorienteret udvikling* var jeg i Pakwach i det nordlige Uganda. Vi skulle se nærmere på en lille organisation som hed noget i retning af *Pakwach Tools and Women in Development*. Navnet lød lovende politisk korrekt, støtte til kvinder stod højt på donorerens dagsorden.

Foreningen havde specialiseret sig i at lave snedkerredskaber af lokale resurser. Ugandas økonomi var på det tidspunkt brudt sammen og der var lukket for næsten al import, også af værktøj. Idéen var derfor på kinesisk vis at stole på egne kræfter og fremstille det nødvendige selv. Den lille "fabrik" arbejdede efter sigende på højtryk og uddannede mænd og kvinder som kunne få en indkomst som lokale værktøjsmagere.

Ankomsten lovede godt: foran værkstedet stod en smedestor pige og hamrede indædt på et stykke glødende jern. Et meget ualmindeligt syn i Uganda.

Stifteren - og dermed lederen - af organisationen modtog os varmt:

- *Velkommen, velkommen! Vi vidste det var jer, da vi så jeres bil krydse floden nedenfor dette vores lille hovedkvarter.*

- *Vi håber I kan blive rigtig længe, for vi har bedt vores kvindegruppe om at komme så de kan fortælle jer om ugandiske kvinders lod og gruppens arbejde.*

Det blev til et møde som varede hele eftermiddagen. Mens jeg besøgte fabrikken, gik kønskonsulenten ud i baghaven til en farverig kvindegruppe hvor ca. 6-8 medlemmer var mødt.

Værktøjsproduktionen var interessant, men dybt problematisk. Det var meget svært at få noget præcist at vide om hvor mange stykker værktøj de fremstillede pr. uge, og helt umuligt blev det at tale om økonomien bag. Det var dog klart at de ikke kunne fabrikere noget uden kraftig støtte udefra: opstart, uddannelse og administration var langt dyrere end hvad man regnede med at få for de utroligt smukke, håndlavede produkter.

Desuden lå det klart at Pakwach Tool og dens specialarbejdere ikke på nogen måde ville kunne konkurrere med billigt polsk, indisk eller kinesisk værktøj den dag, der blev åbnet op for importen igen.

Vi hyggede os dog vældigt, lederen og jeg, og jeg købte min høvl, der måske ikke høvler særlig godt, men som er en enestående skulptur.

Konsulentens møde med kvindegruppen trak i langdrag. Der var masser af problemer at vende, masser af løsningsforslag og idéer. Det virkede som om den anden del af foreningens målsætning havde mere for sig end værktøjsfremstillingen.

Ud på eftermiddagen skulle vi så videre, tog behørigt afsked. Vi lovede at MS' landekontor ville lade høre fra sig om evt. støtte og partnerskab når vi havde aflagt rapport i Kampala.

Lige inden vi skulle køre kom kvindegruppens medlemmer løbende hen til bilen: Om ikke vi kunne give dem et lift til deres hjemby en 50 km fra hvor vi stod.

- *Jamen, bor I da ikke heromkring?* lød det fra kønskonsulenten.

- *Nej, vi er en kvindegruppe fra Nebbi. Vi blev bare bedt om at komme her i dag fordi I skulle komme. "Pakwach Tools" betaler os godt for vores tid, og det er altid interessant at komme hjemmefra og at diskutere vores problemer.*

Her blev det afgjort at vores indstilling til et muligt partnerskab var alt andet end positiv.

Og lad mig tilføje en lidt senere oplevelse som yderligere retfærdiggjorde den nedadvendte tommelfinger: Tilbage i Kampala fortalte lederen af en britisk bistandsorganisation mig hvordan han havde besøgt en "meget interessant", kønsbevidst organisation i Pakwach. *Tænk, netop da vi ankom så vi en stærk og kraftig pige stå og smede et høvlskar lige dér, hvor vi parkerede udenfor huset!*

*

På trods af skuffelsen blev køreturen til Nebbi alligevel en varm og berigende oplevelse.

Det havde regnet. Det tætsorte mørke tændte en gnistrende stjernehimlen over os. Bag i bilen sad kvinderne og pludrede lavmælt på et sprog vi ikke forstod. Stemningen var ligefrem hyggelig.

Pludselig skete det: Oppe i højderne omkring bilen, ude i det stjernestrøede mørke, flammede myriader af små fakkelbål op. Lysene bevægede sig, hurtigt, uberegneligt, flammede op og døde ud, blev levende igen.

Det var børn som løb rundt med antændte ruller af avispapir eller tørre majsblade og emaljefade med vand.

Regnen havde lokket tusinder af store flyvemyrer ud af deres skjul i jorden. De søgte mod faklernes lys og mistede liv og vinger i vandfadene. Vi kunne høre børnenes jubelråb gennem bilens vinduer der var tæt tillukkede. Hele området var nemlig fyldt op af summende insekter, chaufføren måtte sætte viskerne på for at feje tykke myrelag af vindspejlet.

En overjordisk smuk afslutning på en mærkværdig dag.

Næste dag sad kvinderne på markedet i Nebbi bag små sirligt opstablede kegler af nyristede myrer som var til salg.